

YUCOM

Komitet pravnika
za ljudska prava

**JAVNO OKUPLJANJE STUDENATA U BLOKADI
„POD NAŠOM (AUTO)KOMANDOM“**

27. JANUAR 2025. BEOGRAD

- MONITORING IZVEŠTAJ -

Beograd, 4. februar 2025. godine

I. SAŽETAK

Monitoring javnog okupljanja organizovan je s ciljem analize poštovanja prava na slobodu okupljanja, procene postupanja institucija pre, tokom i nakon protesta, kao i identifikacije sistemskih nedostataka i preporuka za unapređenje zaštite prava građana u Srbiji.

Protest, održan 27. januara 2025. godine na Autokomandi u Beogradu, protekao je mirno i bez većih incidenata. Autokomanda je jedna od najvažnijih saobraćajnih čvorišta u Beogradu, koja povezuje ključne gradske pravce i omogućava nesmetan protok saobraćaja između centra grada, južnih gradskih opština i izlaza ka autoputu. Organizatori su preduzeli mere kako bi obezbedili red, sigurnost i ublažili posledice po odvijanje javnog saobraćaja, a prisustvo policije bilo je primetno, ali nenametljivo.

Učesnici protesta koristili su transparente i slogane, a događaj je uključivao i nenasilne simboličke akcije, poput igranja društvenih igara i sportskih aktivnosti. Redarska služba efikasno je usmeravala kretanje učesnika i sprečila blokadu ključnih saobraćajnica, dok su policijske snage delovale profesionalno i korektno.

Saobraćaj je na autoputu tekao bez većih poremećaja, a policija je preusmeravala vozila na alternativne pravce. Prisustvo cisterni s vodom i mobilnih toaleta koje su obezbedile lokalne vlasti ukazuje na to da su relevantne institucije bile blagovremeno obavestene o protestu. Komunikacija organizatora sa javnošću blagovremeno je ostvarena putem društvenih mreža, medijskih izjava i TV gostovanja.

U incidentnim situacijama, poput pojedinačnih provokacija i pokušaja isticanja zastava na autoputu, redari su zajedno sa policijom brzo reagovali i sprečili eskalaciju. Protest nije izazvao prekomerne smetnje u saobraćaju niti je trajao duže nego što je razumno, što pokazuje da je okupljanje organizovano u skladu sa standardima Evropskog suda za ljudska prava.

Uprkos značaju pravovremenog i adekvatnog informisanja javnosti, nijedna televizija sa nacionalnom frekvencijom nije direktno prenosila protest. Javni servis (RTS) ga je kratko pomenuo, navodeći da je njihova ekipa sprečena da se uživo uključi u program. Televizija N1 posvetila je celokupan program izveštavanju sa protesta, ali je dostupna samo preko jednog kablovskog operatera, dok je državni operater ne prenosi. Zbog toga su građani iz unutrašnjosti protest mogli pratiti uglavnom putem interneta, kao i pojedinih priloga na televizijama u kojima je ovaj protest predstavljen u izrazito pozitivnom ili u izrazito negativnom kontekstu. Na društvenim mrežama, pored prenosa protesta, primećena je i kampanja podrške vlastima, suprotstavljena studentskom protestu.

Paralelno sa blokadom Autokomande, vladajuća Srpska napredna stranka održala je miting u Jagodini, koji su prenosile gotovo sve televizije sa nacionalnom frekvencijom. Nasuprot tome, izveštavanje o protestu „Pod našom (Auto)komandom“ bilo je ograničeno, uz iskrivljene činjenice i umanjeње broja učesnika, dok su pro-vladini mediji pokušavali da diskredituju organizatore kao političke aktiviste.

II. UVOD

Cilj monitoringa javnih okupljanja je sveobuhvatno prikupljanje i analiza nivoa poštovanja prava na slobodu mirnog okupljanja, procene postupanja institucija i identifikacija eventualnih povreda ljudskih prava. Zaključci izvedeni iz procesa monitoringa predstavljaju ključni instrument za zagovaranje usklađivanja domaćeg zakonodavstva, politika i praksi sa međunarodnim standardima, posebno onima utvrđenim *Evropskom konvencijom o ljudskim pravima* i preporukama relevantnih međunarodnih organizacija.

Monitoring služi pozivanju na odgovornost državnih organa u ispunjavanju njihovih zakonskih i međunarodnih obaveza u pogledu pri obezbeđivanju i zaštiti slobode mirnog okupljanja. To podrazumeva praćenje postupanja policije, procenu adekvatnosti preduzetih mera i identifikaciju eventualnih zloupotreba ovlašćenja. Kroz ovaj proces, mogu se otkriti sistemski nedostaci i ukazati na potrebne reforme, čime se doprinosi izgradnji transparentnijeg i odgovornijeg sistema. Time se jača poverenje građana u institucije i podržava dalje jačanje demokratskih vrednosti.

Osim toga, rezultati monitoringa imaju edukativnu ulogu, pružajući organizatorima javnih okupljanja praktične smernice o primerima dobre i loše prakse. Na taj način se jačaju kapaciteti organizatora da efikasnije planiraju i sprovode okupljanja u skladu sa zakonskim okvirom i standardima ljudskih prava, istovremeno podižući svest o njihovim pravima i obavezama. Ova edukativna dimenzija doprinosi preventivnom delovanju, smanjujući rizik od kršenja prava i omogućavajući organizatorima da preduzmu neophodne mere za bezbedno i uspešno održavanje okupljanja.

Metodologija za monitoring javnih okupljanja kombinuje najbolje međunarodne prakse sa lokalnim specifičnostima, omogućavajući precizno i sveobuhvatno praćenje svih aspekata javnih okupljanja. Ključni elementi metodologije uključuju:

- Praćenje postupanja policije prema učesnicima okupljanja putem fizičkog posmatranja javnog okupljanja,
- Procenu zaštite prava učesnika i eventualnih kršenja ljudskih prava,
- Analizu usklađenosti sa međunarodnim standardima prava na slobodu mirnog okupljanja.

Fokus je stavljen na nezavisnost, objektivnost, nepristrasnost, i transparentnost prilikom prikupljanja podataka, čime se obezbeđuje visok nivo pouzdanosti i verodostojnosti rezultata. Ova metodologija omogućava ne samo identifikaciju postojećih problema, već i preporuke za unapređenje prakse, kako bi se osiguralo da se javna okupljanja sprovode u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava.

III. POZADINA PROTESTA

Okupljanja širom Srbije, u vidu 15-minutnog odavanja pošte nastradalima, započele su kao reakcija na tragični događaj u Novom Sadu 1. novembra 2024. godine,¹ kada je usled pada nadstrešnice na glavnoj železničkoj stanici u tom gradu život izgubilo 15 ljudi. Ova tragedija izazvala je talas nezadovoljstva širom zemlje zbog sumnji u korupciju i nemar tokom rekonstrukcije stanice. Ovo me je posebno doprineo i studentski bunt, koji je otpočeo na Fakultetu dramskih umetnosti (FDU) u Beogradu, kada su studenti zaustavili saobraćaj 25. decembra 2025. godine, kako bi odali počast poginulima u tragediji, što se brzo proširilo i na druge fakultete.² Potom je grupa ljudi automobilima napala okupljene kod FDU, nakon čega je kao reakcija prvo blokiran taj fakultet, a potom se priključilo više od 50 drugih fakulteta širom zemlje.³ Studenti u blokadi su komunicirali sa javnošću prvenstveno putem društvenih mreža⁴, ali i kroz izjave za medije⁵ i gostovanja u televizijskim emisijama.⁶

Učesnici protesta su bili meta čestih verbalnih i fizičkih napada⁷ od strane pristalica vlasti, odnosno protivnika blokada.⁸ U nekoliko navrata, vozači motornih vozila su namerno ulazili vozilima u okupljene grupe studenata i građana, izazivajući teške telesne povrede i dodatno produbljujući osećaj nesigurnosti među učesnicima.⁹ Iako su ovi napadi izazvali zgražavanje javnosti, informacije o procesuiranju počinitelaca nisu blagovremeno objavljivane, a njihove postupke su opravdavali najviši državni zvaničnici i provladini mediji. Dve studentkinje su zadobile teže povrede, kao posledica ovih napada, odnosno posledica odsustva policije na mestu okupljanja.¹⁰ Više javno tužilaštvo u Beogradu je 27. januara 2025. godine objavilo saopštenje javnosti o postupanju ove institucije na predmetima u vezi sa studentskim protestima i blokadama.¹¹

U periodu koji je prethodio javnom okupljanju, vođena je intenzivna kampanja diskreditacije studentskih protesta kroz optužbe da su isti organizovani pod uticajem hrvatske obaveštajne službe.¹² Ovakvi pokušaji delegitimizacije protesta dodatno su polarizovali javnost i povećali pritisak na učesnike. Tokom mirnih

¹ Slobodna Evropa, "Srbija: Pad nadstrešnice – ostavka premijera?", dostupno na: slobodnaevropa.org.

² BBC News na srpskom, „Dva meseca blokada fakulteta u Srbiji: Studentski dnevnik“, dostupno na: <https://www.bbc.com/serbian/articles/clye54pwqnxo/lat>.

³ Reuters, "Serbian students block classes in protest over roof collapse deaths", dostupno na: reuters.com.

⁴ Nalog "Studenti u blokadi" na mreži X, dostupan na: <https://x.com/studentblokada>

⁵ "Studenti o pretnjama i objavljivanju ličnih podataka: Ne plašimo se, zakon je na našoj strani," 021.rs, dostupno na: <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/398330/Studenti-o-pretnjama-i-objavljivanju-licnih-podataka-Ne-plasimo-se-zakon-je-na-nasoj-strani.html>

⁶ "Burna rasprava studenata na Blic TV: Za i protiv blokada i protesta," Blic, dostupno na: <https://www.blic.rs/vesti/politika/burna-rasprava-studenata-na-blic-tv-za-i-protiv-blokada-i-protesta/x3ggksf>

⁷ BBC News na srpskom, "Napad na studente u Novom Sadu tokom protesta", dostupno na: bbc.com.

⁸ Nedeljnik. „Uhapsite Vučića“: Masovni protesti u Novom Sadu zbog prebijanja studenata. *Nedeljnik*, 28. januar 2025. Dostupno na: <https://www.nedeljnik.rs/uhapsite-vucica-masovni-protesti-u-novom-sadu-zbog-prebijanja-studenata/>

⁹ AP News, "Serbia student protests escalate after Novi Sad station collapse", dostupno na: apnews.com.

¹⁰ Saopštenje YUCOM-a, „MUP odgovoran kao i vozac za udar i povrede studentkinje“, dostupno na: https://yucom.org.rs/wp-content/uploads/2025/01/JUKOM-Saopstenje_MUP-odgovoran-kao-i-vozac-za-udar-i-povrede-studentkinje-16012025.pdf.

¹¹ Više javno tužilaštvo u Beogradu, Postupanje VJT u Beogradu, dostupno na: <https://beograd.vjt.rs/saopstenja/postupanje-vjt-u-beogradu/>

¹² N1 Info, "Plenković na božićnom prijemu SNV ponovo odbacio optužbe Beograda", dostupno na: n1info.rs.

protesta, 13 studenata i profesora privedeno je od strane policije i protiv njih su pokrenuti krivični postupci, što je izazvalo oštre kritike organizacija za ljudska prava.¹³

Blokade su simbolično uključivale 15-minutne prekide saobraćaja u 11:52 časova, što je vreme nesreće, i proširile su se na preko 100 gradova i opština, uz podršku profesora, poljoprivrednika, advokata i drugih profesionalnih grupa. Studenti su istakli četiri ključna zahteva: objavljivanje svih dokumenata vezanih za rekonstrukciju železničke stanice u Novom Sadu, procesuiranje odgovornih za napade na učesnike protesta, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih studenata i profesora i povećanje budžeta za visoko obrazovanje za 20%.¹⁴

Vrhunac protesta bio je masovno okupljanje u Beogradu na Slaviji i drugim gradovima, gde su hiljade ljudi pružile podršku studentima. Protesti su održani u Beogradu, Boru, Čačku, Jagodini, Kikindi, Kragujevcu, Kraljevu, Kruševcu, Leskovcu, Nišu, Novom Pazaru, Novom Sadu, Pančevu, Pirotu, Požarevcu, Prokuplju, Smederevu, Somboru, Sremskoj Mitrovici, Subotici, Šapcu, Užicu, Valjevu, Vranju, Zaječaru i Zrenjaninu, kao i u još 129 opština.¹⁵ Ovi događaji ostavili su dubok trag u javnosti, ističući značaj borbe za pravdu, odgovornost i otvorenost u društvu.¹⁶

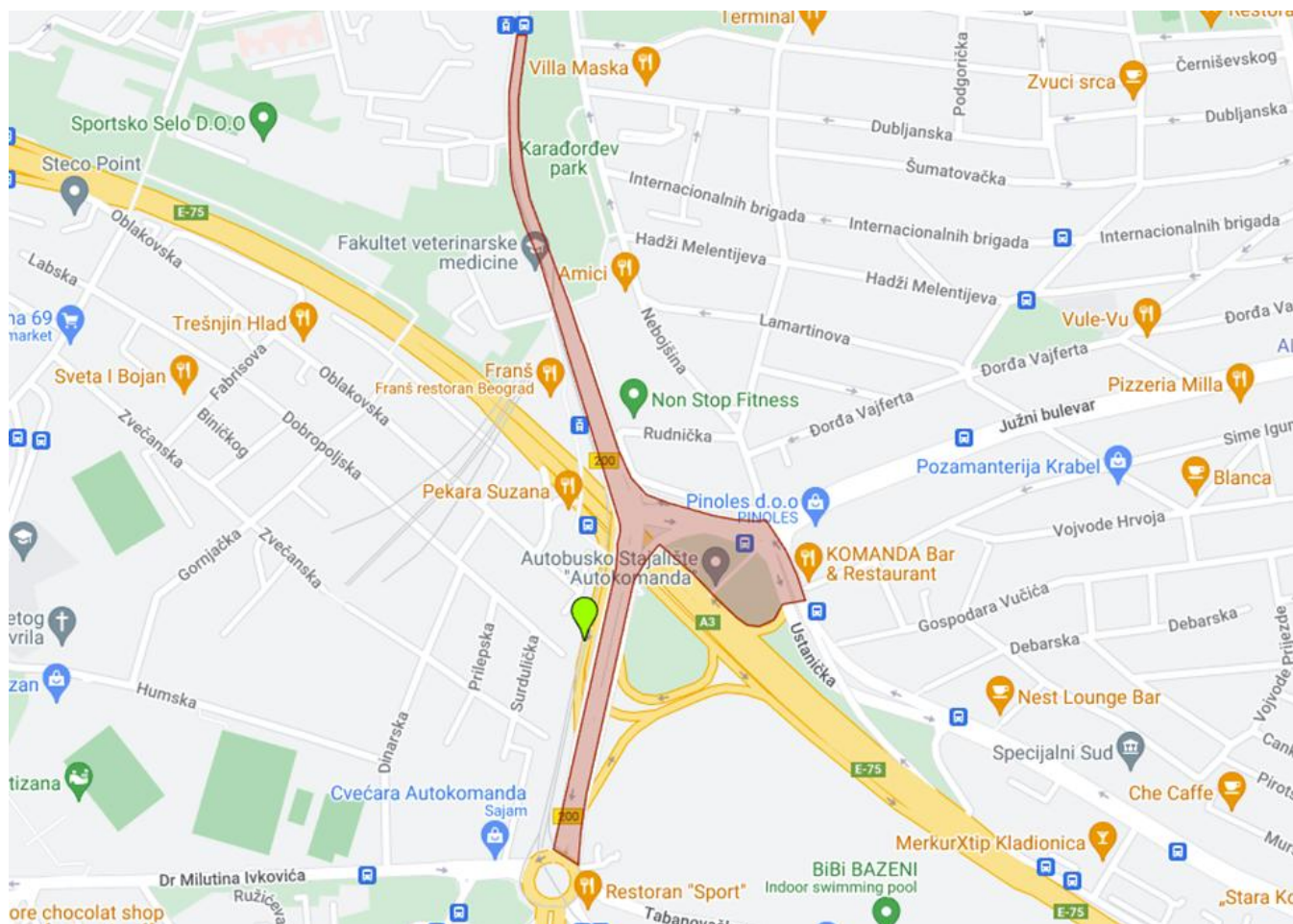
¹³ Nova.rs, "Vučić: Do srede odluka o pomilovanju studenata", dostupno na: nova.rs.

¹⁴ Nova.rs, "Ovo su svi zahtevi studenata – evo koji nisu ispunjeni", dostupno na: nova.rs.

¹⁵ Javni skupovi, "Gradovi u kojima je održana akcija 'Zastani, Srbijo!'", 7. decembar 2024, dostupno na: javniskupovi.org.

¹⁶ AP News, "Thousands rally in Serbia in support of student protests", dostupno na: apnews.com.

IV. PREGLED PROTESTA

Površina zauzeta javnim okupljanjem studenata u blokadi na Autokomandi, 27. januar 2025. godine.

Autokomanda je jedna od najvažnijih saobraćajnih čvorišta u Beogradu, koja povezuje ključne gradske pravce i omogućava nesmetan protok saobraćaja između centra grada, južnih opština i izlaza ka autoputu. Ova raskrsnica spaja ulice Bulevar oslobođenja, Južni bulevar, Ustaničku ulicu, i autoput E-75, što je čini vitalnom tačkom u gradskom saobraćajnom sistemu. Zbog svoje strateške pozicije, Autokomanda je ključna, ne samo za svakodnevni saobraćaj Beograđana, već i za javni prevoz, uključujući brojne autobuske i tramvajske linije koje povezuju različite delove grada.

Organizatori protesta okupljeni su u neformalnu grupu „Studenti u blokadi“, koja je nastala kroz saradnju plenuma fakulteta koji su učestvovali u blokadi. Zahtevi su objavljivanje svih dokumenata vezanih za rekonstrukciju stanice, procesuiranje odgovornih za napade na učesnike protesta, odbacivanje optužbi protiv uhapšenih studenata i profesora i povećanje budžeta za visoko obrazovanje za 20%. Iako okupljanje nije bilo formalno prijavljeno u skladu sa Zakonom o javnom okupljanju, javnost je blagovremeno obavestena o vremenu i mestu održavanja protesta. Prisustvo policije, kao i cisterni za vodu i mobilnih toaleta koje su obezbedile lokalne vlasti, ukazuje na to da su svi relevantni državni organi bili unapred informisani o održavanju protesta.

Monitoring protesta vršilo je sedam posmatrača u periodu od 10 do 22h časova 27. januara 2025. i 8 do 10h 28. januara 2025. godine u timovima od po dvoje ili troje ljudi. Posmatranje je obavljeno kretanjem duž trase od Veterinarskog fakulteta (Bulevar oslobođenja) do kružnog toka Autokomanda, u podnožju ulice Vojvode Stepe i do raskrsnice ulica Južni bulevar i Ustanička. Posebna pažnja posvećena je mestima ulaska na protest, gde su organizatori i policija postavili prepreke radi usmeravanja učesnika i obezbeđenja skupa. Organizatori su obezbedili prisustvo više od sto redara, koji su nosili žute i crvene fluorescentne prsluke i bili jasno označeni oznakama fakulteta. Redari su raspoređeni na ključnim tačkama i imali sledeće zadatke:

- Davanje informacija učesnicima protesta,
- Usmeravanje kretanja demonstiranata,
- Upozoravanje učesnika na nesigurne ograde i potencijalno opasne delove trase,
- Sprečavanje zauzimanja tramvajskih šina, kako bi se omogućilo nesmetano odvijanje javnog prevoza.

Na protestu je bilo prisutno najmanje dvoje kola hitne pomoći, a organizatori su obezbedili punktove za pružanje prve pomoći, kao i punktove sa hranom i vodom. Pored toga, redari su pomagali u usmeravanju kolona učesnika do ulaza na protest, uz podršku policajaca na motociklima. Takođe, bili su raspoređeni na prilazima autoputu, gde su sprečavali učesnike da izađu na autoput, čije blokiranje nije bilo planirano u okviru protesta. Okupljanje je bilo stacionarnog karaktera, ali su pojedine grupe učesnika organizovano pristizale na skup, uz pomoć redara i policije.

Učesnici skupa zauzeli su površinu od oko 4,5 hektara ili 45.000 m². Na skupu je bilo prisutno više desetina hiljada ljudi, ali zbog kontinuiranog priliva i odlaska učesnika tokom dana nije bilo moguće izvršiti preciznu procenu ukupnog broja prisutnih. Procena posmatrača o prisustvu demonstiranata merila se u desetinama hiljada ljudi.

V. PONAŠANJE UČESNIKA

Protest je protekao mirno i bez incidenata, uz izražen naglasak na kreativnim i nenasilnim oblicima izražavanja stavova. Na skupu su korišćeni brojni transparenti i slogani, pri čemu su glavni slogani istaknuti na nadvožnjaku iznad autoputa, čineći ih vidljivim široj javnosti i učesnicima saobraćaja. Poruke su bile usmerene na zahteve protesta, izražene kroz duhovite i simbolične natpise. Pored aktivnog učešća u protestu, učesnici su stvorili atmosferu zajedništva i solidarnosti kroz različite aktivnosti. Na više lokacija u okviru protesta igrane su društvene igre, među kojima su bile šah i kartaške igre.

Na improvizovanim terenima organizovane su i sportske aktivnosti – učesnici su igrali odbojku i košarku, što je dodatno doprinelo opuštenoj i nenasilnoj atmosferi skupa. Ovakvi vidovi aktivnosti pokazali su da je okupljanje imalo elemente javnog okupljanja sa socijalnim karakterom, čime su učesnici iskazali otpor kroz zajedništvo i konstruktivne oblike okupljanja. Hrana i piće su se delili na više punktova, kako redarima, tako i svim učesnicima protesta.

VI. PONAŠANJE INSTITUCIJA

Policija je bila prisutna u značajnom broju, sa do 100 pripadnika raspoređenih na pristupnim tačkama skupa, dok su marice, odnosno rezervne jedinice bile smeštene oko 500 metara dalje, kod Narodne banke Srbije. Policijski automobili postavljeni su kao fizička prepreka, u cilju zaštite skupa od eventualnih napada vozilima.

Na terenu su bili prisutni pripadnici redovne policije, saobraćajna policija i policajci u civilu. Saobraćaj na autoputu tekao je bez problema, a policija je aktivno preusmeravala vozače na alternativne pravce. Bilo je organizovano i preusmeravanje javnog gradskog prevoza. Nije primećeno prisustvo policije u opremi za razbijanje demonstracija, a odnos policije prema učesnicima bio je korektan i profesionalan.

Na skupu je primećeno prisustvo bar dva medija, ali nije bilo interakcije između novinara, policije ili posmatrača. Internet je u nekoliko navrata bio nedostupan, ali nije bilo moguće utvrditi razlog prekida veze.

VII. REAKCIJA JAVNOSTI I MEDIJA

Uprkos značaju pravovremenog i adekvatnog informisanja javnosti, ni jedna televizija sa nacionalnom frekvencijom nije prenosila događaje sa protesta. Premda je on bio pomenut u vestima na javnom servisu, nije dobio adekvatnu pažnju. Prema [navodima javnog servisa](#), ovo se dogodilo zato što je televizijska ekipa sprečena od strane učesnika protesta da se uključi uživo u program sa Autokomande.

Jedino je televizija N1 celokupan svoj program posvetila izveštavanju sa protesta. Ovaj kanal prenosi se preko kablovske televizije i to samo jednog operatera. Dominantni operater (MTS), koji je u državnom vlasništvu, ne prenosi ovu televiziju, zbog čega ljudi u unutrašnjosti Srbije nisu mogli da budu kompletno informisani o tekucem protestu, ukoliko se nisu informisali preko interneta.

Što se tiče društvenih mreža, veliki broj korisnika, ali i informativnih portala je na svojim nalogima neometano prenosio protest. Mogao se primetiti i „*kontraprotest*” na internetu - struje koja podržava vladajuću stranku i protivi se blokadama i studentskom protestu.

Paralelno sa blokadom Autokomande, vladajuća Srpska napredna stranka organizovala je miting u Jagodini, čiji je prenos bio omogućen na gotovo svim televizijama sa nacionalnom frekvencijom. Nasuprot tome, o blokadi Autokomande izveštavano je malo, pri čemu su na nacionalnim frekvencijama činjenice često bile iskrivljene, a broj prisutnih građana umanjen. Brojni provladini mediji bavili su se nagađanjem ko stoji iza studentskih protesta i pokušavali su da diskredituju organizatore protesta kao političke aktiviste.

VIII. INCIDENTI

Skup je protekao bez većih incidenata. Primećeno je prisustvo različitih zastava, uglavnom sa obeležjima fakulteta, ali i pojedinih zastava povezanih sa ultra-desničarskim organizacijama. U 11 časova, stariji muškarac prošao je kroz skup vređajući studente, pri čemu je nosio medicinsku masku. Učesnici protesta nisu reagovali na njegove provokacije, već su mu omogućili da nesmetano prođe i napusti skup.

U 16:37 časova, dvojica muškaraca izašla su na autoput noseći zastave Republike Srbije i zastavu „Nema predaje“ (koja simbolizuje stav da je Kosovo deo Srbije). Nakon što su ih redari upozorili da se povuku jer blokada autoputa nije u planu akcije, kao i da je izlazak na autoput opasan, jedan od njih je odmah napustio prostor, dok je drugi nastavio da maše zastavom „Nema predaje“ pre nego što je pobegao. Saobraćajna policija blokirala je tu traku autoputa, onemogućivši prilazak vozila. Posmatrači nisu bili u mogućnosti da procene da li je to učinjeno da bi se zaštitila lica koja su se nalazila na autoputu ili iz drugih razloga. Redari su za to vreme usmeravali građane da se udalje od autoputa, čime su efikasno sprečili dalju eskalaciju situacije.

IX. POŠTOVANJE DOMAĆEG I MEĐUNARODNOG PRAVNOG OKVIRA

Za analizu usklađenosti javnog okupljanja, koje je predmet monitoringa, sa domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima u ovoj oblasti, relevantni su Ustav Republike Srbije¹⁷, Zakon o javnom okupljanju¹⁸, Zakon o policiji¹⁹, Evropska konvencija o ljudskim pravima²⁰ i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima²¹. Ovi dokumenti predstavljaju osnovu za procenu da li su postupci tokom javnog okupljanja u skladu sa domaćim propisima i međunarodnim obavezama u oblasti zaštite ljudskih prava.

Blokada Autokomande u Beogradu, koju su studenti sprovedi 27. januara 2025. godine, može se sagledati kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) u kontekstu prava na slobodu okupljanja i izražavanja. ESLJP je u više navrata istakao da su mirni protesti ključni elementi demokratskog društva i da države imaju obavezu da ih tolerišu, čak i kada izazivaju određene smetnje u svakodnevnom životu.

U slučaju *"Bukta i drugi protiv Mađarske"*,²² Sud je zaključio da su vlasti prekršile pravo na slobodu okupljanja kada su raspustile miran protest koji nije bio prethodno prijavljen. Sud je naglasio da "spontana okupljanja, kao odgovor na aktuelne događaje, predstavljaju opravdani oblik izražavanja javnog mnjenja" i da "vlasti moraju pokazati određeni stepen tolerancije prema mirnim skupovima kako bi se obezbedilo efikasno ostvarivanje slobode okupljanja".

Uprkos izostanku formalne prijave organizatora okupljanja, i šira javnost i policija blagovremeno su obavešteni o mestu i vremenu održavanja blokade Autokomande u Beogradu. Shodno tome, prilazi protestu bili su adekvatno obezbeđeni od strane redara i policije, dok su lokalne vlasti učesnicima obezbedile cisterne s vodom i mobilne toalete. Iako je došlo do određenog ometanja saobraćaja, protest je bio miran i vremenski ograničen na 24 sata. Prema praksi ESLJP, takve smetnje ne predstavljaju dovoljan razlog za zabranu ili raspuštanje

¹⁷ ("Sl. glasnik RS", br. 98/2006 i 115/2021)

¹⁸ ("Sl. glasnik RS", br. 6/2016)

¹⁹ ("Sl. glasnik RS", br. 6/2016, 24/2018 i 87/2018)

²⁰ ("Sl. list SCG - Međunarodni ugovori", br. 9/2003, 5/2005 i 7/2005 - ispr. i "Sl. glasnik RS - Međunarodni ugovori", br. 12/2010 i 10/2015)

²¹ Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Usvojen Rezolucijom Generalne skupštine UN 2200A (XXI) od 16. decembra 1966, dostupno na: https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_UN_Medjunarodni%20pakt%20o%20gradjanskim%20i%20politickim%20pravima.pdf

²² Evropski sud za ljudska prava, Bukta i drugi protiv Mađarske, predstavka br. 25691/04, presuda od 17. jula 2007. godine, dostupno na: <https://hudoc.echr.coe.int/#/%22itemid%22:%22001-81728%22%7D>

protesta, posebno ako su demonstranti postupali nenasilno i ako su vlasti bile unapred obaveštene o planiranom skupu.

U predmetu "*Kudrevičius i drugi protiv Litvanije*"²³, Evropski sud za ljudska prava zauzeo je stav da vlasti imaju pravo da intervenišu ako blokada puteva postane previše ometajuća za javni interes. Konkretno, u ovom slučaju, poljoprivrednici su blokirali glavne puteve u Litvaniji na 24 sata, što je značajno poremetilo saobraćaj i negativno uticalo na ekonomsku aktivnost u zemlji.

Sud je prepoznao da blokade puteva mogu biti legitiman oblik protesta, ali je naglasio da država ima pravo da ograniči okupljanja koja predugo traju i uzrokuju ozbiljne posledice za društvo. Pri oceni opravdanosti državne intervencije, Sud je istakao da je proporcionalnost ključni kriterijum, te da su sankcije protiv demonstranata opravdane ukoliko su neophodne za očuvanje javnog reda, naročito ako demonstranti nisu sarađivali sa vlastima u pronalaženju rešenja.

Blokada Autokomande 27. januara 2025. godine značajno se razlikuje od blokade puteva u Litvaniji, koju je ESLJP razmatrao u predmetu "*Kudrevičius i drugi protiv Litvanije*". Ključna razlika leži u stepenu ometanja javnog saobraćaja i uticaju protesta na širu zajednicu.

U slučaju Kudrevičius, poljoprivrednici su blokirali glavne puteve u Litvaniji na 24 sata, što je potpuno onemogućilo kretanje vozila i ozbiljno poremetilo ekonomsku aktivnost. Demonstranti nisu preduzeli mere kako bi ublažili posledice blokade, niti su sarađivali sa vlastima u pronalaženju kompromisnog rešenja. Sud je priznao da su blokade puteva legitiman oblik protesta, ali je naglasio da vlasti imaju pravo da intervenišu kada protest predugo traje, nanosi ozbiljne posledice po društvo i nema alternativnih rešenja.

Sa druge strane, blokada Autokomande nije izazvala takve smetnje. Iako je reč o jednoj od najvažnijih saobraćajnih čvorišta u Beogradu, organizatori protesta su angažovali redare kako bi osigurali nesmetano odvijanje tramvajskog saobraćaja, dok autoput A-75 ispod Autokomande nije bio blokiran. Pored toga, dostupni su alternativni pravci, čime je omogućen nastavak saobraćaja bez značajnih poremećaja.

Ono što dodatno razlikuje ova dva slučaja jeste stepen saradnje sa vlastima. Za razliku od litvanskih demonstranata, koji nisu pokazali spremnost za dijalog, organizatori blokade Autokomande su postupali odgovorno, uzimajući u obzir javni interes. Protest je bio mirnog karaktera, vremenski ograničen i organizovan tako da ne ometa osnovne funkcije grada.

U skladu s tim, blokada Autokomande može se smatrati legitimnim oblikom ostvarivanja prava na slobodu okupljanja i izražavanja, jer nije prekomerno ugrozila javni red i saobraćajni sistem, niti je trajala duže nego što je razumno. Nasuprot tome, u predmetu Kudrevičius ESLJP je podržao pravo države da interveniše kada protest izazove dugotrajne i ozbiljne posledice, što u ovom protestu nije bio slučaj.

²³ Evropski sud za ljudska prava, *Kudrevičius i drugi protiv Litvanije*, predstavka br. 37553/05, presuda od 15. oktobra 2015. godine, dostupno na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-158200%22%5D%7D>

X. ZAKLJUČCI

Ostvarivanje prava na slobodu mirnog okupljanja

- Protest je protekao mirno, organizovano i bez upotrebe sile, čime je demonstrirana dobra praksa u ostvarivanju prava na slobodno okupljanje.
- Organizatori su preduzeli mere za očuvanje reda i sigurnosti, uključujući angažovanje redara i obezbeđenje ključnih saobraćajnica.

Postupanje institucija

- Policija je bila prisutna u značajnom broju, ali nije primenila represivne mere niti je bilo prisutnih jedinica za razbijanje demonstracija.
- Postupanje policije ocenjuje se kao profesionalno i korektno, uz efikasno preusmeravanje saobraćaja i očuvanje javnog reda.

Simbolične i nenasilne aktivnosti

- Korišćeni su transparenti, slogani i kreativni oblici izražavanja, poput igranja društvenih igara i sportskih aktivnosti, što je protestu dalo socijalni i nenasilni karakter.

Incidenti i bezbednosni izazovi

- Pojedini incidenti, poput verbalne provokacije starijeg muškarca i pokušaja isticanja zastava na autoputu, rešeni su brzo i bez eskalacije zahvaljujući intervenciji redara i policije.
- Internet je bio ometan u nekoliko navrata, ali nije bilo moguće utvrditi uzrok prekida veze.

Usklađenost sa međunarodnim standardima

- Iako protest nije bio formalno prijavljen, organizatori su blagovremeno obavestili javnost i vlasti, što je u skladu sa standardima ESLJP-a.
- Protest nije izazvao ozbiljne smetnje u saobraćaju, čime se razlikuje od slučaja *Kudrevičius i drugi protiv Litvanije*, gde su vlasti imale opravdanje za ograničavanje protesta zbog blokade ključnih puteva.

ANEKS: SLIKE SA PROTESTA

Građevinska ograda kod ulaza u Južni bulevar

Ulaz na protest kod Veterinarskog fakulteta

Sprovođenje kolone učesnika protesta kod JDP-a

Kola hitne pomoći na protestu

Mobilni toaleti i cisterna za vodu

Transparenti na protestu